

Posudek oponenta diplomové práce

Název práce: Kvalita života seniorů v pobytových službách v rámci protipandemických omezení sociálních kontaktů

Autor práce: Bc. Veronika Zejdová

Obor studia: Etika v sociální práci

Posudek vypracoval: Mgr. Petra Tlčimuková, Ph.D.

Datum: 13. 5. 2023

Diplomová práce se v rámci třech základních kapitol věnuje tématu kvality života seniorů, a to, jak představuje ve výzkumné části, konkrétně dopadům v oblasti sociálního života klientů žijících v domovech seniorů v období pandemie nemoci Covid-19. Cíl práce je „hodnocení kvality života seniorů ve dvou vybraných domovech pro seniory v rámci protipandemických omezení sociálních kontaktů spolu s posouzením vlivu těchto opatření na celkový stav seniorů,“ přičemž dané hodnocení má být postaveno na výzkumu čtyřech osob ze dvou domovů pro seniory (s. 6). Téma je zvoleno jasně a vhodně. Způsob řešení nicméně již méně tak, jak ukáže výzkumná část.

První kapitola práce na třiceti stranách představuje téma člověka jako sociální bytosti z pohledu několika disciplín (filozofická antropologie, teologická antropologie, psychologie a sociologie). Pominu-li, že není jasné, proč autorka volí práce tyto čtyři disciplíny (oproti například kulturní antropologii či politologii), vyvstává především otázka relevance takové kapitoly pojednávající takříkajíc „o všem a o ničem“ vůbec. Tím se prakticky dostáváme na polovinu prezentovaného textu, který se snažil, ať už více či méně přesvědčivě, představit od základu několik vybraných akademických disciplín s několika tématy jejich badatelského zaměření. Své výchozí disciplinární a teoretické stanovisko autorka explicitně neuvádí a není zřetelné. Vzhledem k zaměření práce by bylo mnohem vhodnější přistoupit k věci přímo přes téma 1/ zkoumání kvality života v sociálních vědách a 2/ přístupu k cílové skupině seniorů v sociální práci (potažmo přes výzkumy v oblasti života seniorů v sociálních vědách obecně). Tyto dvě klíčové oblasti, kterým se autorka věnuje v kapitole 2, by bylo vhodné obohatit o další odbornou literaturu (např. kvalita života: Duffková 1986, Heřmanová 2012, Payne 2005, Vaďurová – Mühlpachr 2005, senioři: Venglářová 2007, Sýkorová – Chytil 2004, Sýkorová 2007, Kalvach – Onderková 2006, Matoušek 2011, Nešporová – Svobodová – Vidovičová

2008, Vohralíková – Rabušic 2004, Jeřábek 2013, Ondrušová – Krahulcová 2019). Ta byla dle mého názoru opominuta na úkor redundantní kapitoly 1.

Kapitola 3 představuje výsledky samotného výzkumu a vyhodnocení výsledků. Má se jednat v zásadě o kazuistiku založenou na zkoumání čtyřech osob ze dvou domovů pro seniory. Zde narážíme na zásadní nedostatky v několika ohledech. Namísto představení výsledků bádání kapitola začíná pojednáním o nemoci Covid-19. Krátké pojednání vzhledem ke kontextu je vhodné, ale vhodnější by bylo zahrnout ho do kapitoly 3.2 a specifikům vybraných institucí, popřípadě věnovat kapitolu souvisejícím opatřením na národní úrovni již v předchozí části. Autorka uvádí, že chce hodnotit vliv stanovených opatření na kvalitu a stav života seniorů (s. 56), ale nedozvíme se, jak konkrétně v tomto měla postupovat (metoda sběru a analýzy dat).

Také v otázce výběru vzorku a úskalími s tím souvisejícími se mnoho nedozvídáme a zdá se být zcela nepromyšlený/nereflektovaný. Z textu lze vyvodit, že se jedná o zpětné vyhodnocování zážitků a pozorování dvou sociálních pracovníc, z nichž jednou je ona sama. Zda existují zápisy do deníku výzkumníka, záznamy rozhovorů, zda pracovala s nějakými textovými interními zdroji daných institucí, o tom nevíme a vzhledem charakteru textu se to nejeví jako pravděpodobné. Autorka mluví o typologických příkladech, ale nedozvídáme se, na základě jaké existující typologie dané domovy a osoby byly zvoleny. Dalším nedostatkem je samotný způsob získávání dat, kde autorka uvádí, že jsou z části založené na jejích vlastních zkušenostech sociální pracovníce a z části na sdělených zkušenostech kolegyně pracující v jiném domově pro seniory. Autorka chce dále demonstrovat z etického hlediska problematické momenty, které se problematicky jeví právě s ohledem na potřeby seniorů. Nicméně o etické rovině v práci nebylo předjednáno a neznáme v tomto ohledu autorčina východiska – jak identifikovala dané momenty? Zároveň se takového pojednání založeného na datech na očekávané úrovni prakticky nedočkáme. Autorka a její kolegyně samy identifikovaly okamžiky strádání seniorů založeného na neuspokojení potřeb (s. 66), „jež v každém případě vycházelo z důsledku nastavených opatření“ (s. 61), přičemž názory a pocity založené na výpovědích samotných seniorů nedisponují a je nedemonstrují. Takový postup neodpovídá ani autorčinu zdůrazňování subjektivní roviny hodnocení kvality života v předchozích kapitolách. Zřejmě se také s kolegyní shodly na tom, že, jak uvádí (s. 67 a 68) zhoršení fyzického a psychického stavu většiny klientů bylo vyvoláno omezením styků s blízkými a neuspokojením duchovních potřeb. Jakkoliv nechci nikterak popírat významnost vlivu, jakou omezení přímého sociálního kontaktu s blízkými může mít, rozhodně není možné tímto způsobem docházet k závěrům na úrovni diplomové práce. Autorka si teprve následně pokládá otázky, kde se objevují etická dilemata (s. 68 a 69) a které se vztahují k jednání sociálního pracovníka ve

prospěch/neprospěch klienta. Jak ale sama vzápětí tvrdí, nemá ambici se je pokoušet zodpovídat, což také ani náznakem nečiní.

V celkovém náhledu shledávám předkládanou práci jako nedostatečnou a doporučuji k přepracování, a to včetně výzkumné části.

4

Otázky:

1. Narušovala dle Vaší zkušenosti opatření možnost řídit se Etickým kodexem sociálního pracovníka? Potlačovala opatření práva a svobody a přirozenou důstojnost klienta?
2. Uveďte Vámi vybraného autora z oblasti etiky, jehož přístup by dle Vašeho názoru umožňoval obhájit na etickém základě porušení bezpečnostních opatření týkajících se ochrany veřejného zdraví. Aplikujte na situaci v domově seniorů.